

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ
ЗА ХУМАНИТАРНИ НАУКИ И ИЗКУСТВА
"КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ" - ВАРНА

ПРОФИЛИ

Брой 1, 2021/2022 г.

ПРОФИЛ „ХУМАНИТАРНИ НАУКИ“ БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

Казана дума - хвърлен камък

<https://healthcenter.od.ua/2019/12/06/efektyvna-komunikacziya>

Думите ни много често не отговарят на действията. Мислим, че е лесно да даваме обещания без да ги спазваме, като подценяваме силата на думите. Всъщност трябва да се запитаме, наистина ли е просто да говорим или думите са тези, които ни определят като личности и изграждат представите на околните за нас.

Когато общуваме с някого, неизбежно ни се налага да даваме или приемаме обещания. Това е много важен момент от разговора ни с отсрещния, защото по този начин ние градим доверие. То може да нарасне или да намалее в зависимост от това дали дадената дума ще се спазва.

Някои хора са любители на постоянните вричания и клетви като гаранция за сигурност на думите. Друг е въпросът дали ги спазват. Даденото обещание дава не само надежда у слушателя, но и поражда доверие, убеденост, че това ще се осъществи. Нека сами да помислим дали сме готови да рискуваме взаимоотношенията си, ако уверяваме събеседника напразно.

Ако предпочетем да не държим сериозно на думите си, ще загубим не само приятели, но и близки хора. Много от тях държат най-вече на това наше качество – лоялност и изпълнителност. С нарушаването на думата си ние не само губим тези качества, но и ставаме несериозни и лъжци в очите на другите.

Затова много по-добре е да внимаваме какво говорим, отколкото да даваме напразни обещания. Добре е първо да обмислим дали ще можем да ги спазим и чак тогава да говорим. Така хората ще могат да разчитат на нас и да ни уважават за сериозността, с която подходим към казаното. Искреността ще доизгради връзката със събеседника ни и така ще се избегнат бъдещи конфликтни ситуации.

Оказва се, че изпълнението на уговорките и обещанията, които даваме, никак не е за пренебрегване, а народът има и поговорка за това: „Казана дума – хвърлен камък!“.

Яница Николова – XII^Б клас

„Думите убиват и думите дават живот. Те са или отрова или сладък плод – ти избираш.”

Една от най-прекрасните способности на човека е възможността да говори. Но едновременно с това е и голяма отговорност, защото думите, които изговаряме са от съществено значение. Те могат да имат страхотна и понякога ужасна сила – да помагат или да вредят. Тежестта на казаната дума е огромна, а отричането и неспазването ѝ се отпечатват в паметта на хората като знак за недостойна постъпка, което веднага руши вече изградения авторитет.

Във всекидневието си хората изричат хиляди думи, но необмислянето им може да изиграе лоша роля, както за този, който ги казва, така и за този, към когото са насочени.

В повечето случаи, изречени в момент на гняв или неподбрани, тези думи влияят по отрицателен начин. Казани вече, те оставят дълбоки следи върху душата на човека, а болката от тях дълго време остава неизлекувана. Независимо дали е умишлено или не, няма връщане назад, а последствията могат да бъдат сериозни за съдбата на човек. Макар че има случаи, в които тези думи оказват положително влияние върху характера и развитието на личността, необмислени, те по-често могат да причинят разпадане на приятелства. Такива „отровни” думи се равняват на забит нож в гърба или предателство, когато са насочени към близък човек. Едва когато стане късно осъзнаваме грешката, която сме допуснали и колко голямо значение има подборът на думите.

Разгледано от друг аспект, казаната дума оказва голяма тежест, когато е дадено обещание. Много е важно човек да държи на него без да се отрича. Това до голяма степен показва колко е достоен и създава впечатление в другите хора. Отричането ѝ е израз на неморално поведение и слабост, имайки предвид, че този, който не я спазва лъже първо себе си, а след това и другите, което вреди най-много на него. Докато казаната дума е просто група от срички за някого, то тя може да е от съществено значение за съдбата на друг и неспазването ѝ може да причини отчаяние и нещастие. Спазената дума показва, че човек защитава определените си нравствени ценности и най-важното – уважава другите хора, като изпълнява даденото им обещание. Въпреки че много хора дават думи, непосилни за изпълнение, а обстоятелствата могат да са сложни, човек, който уважава себе си, би направил всичко възможно да удържи на обещанието си.

В днешно време е много трудно да се изгради авторитет, но много лесно може да се загуби. Една от причините е именно напразните думи и неправилният им подбор. За да бъдем възприемани според авторитета си, ние също трябва да уважаваме другите с честната си дума и никога да не се отмятаме. Ето защо „казана дума” означава „хвърлен камък”. В момента, в който кажем една неуместна дума, изградената репутация може да рухне. Щом веднъж човек не оправдае очакванията на другите, никой няма да го погледне по същия начин. Малцина успяват да запазят това, което са създали и да докажат, че наистина притежават качествата и достойнствата за това, което твърдят, че са изградили.

Полковник Петър Димков – будител на паметта на варненци

<http://petardimkov.com/img/heal2.jp>

Петър Иванов Димков е роден през 1886 г. в София. Възпитан е във възрожденски идеали от своите предци, преселници от Сярска Македония, участници в борбите на българите за национални права. Димков завършва военно образование в Русия и отдава 27 години от своя живот на българската армия. Той участва в Балканските и Първата световна войни достига чин полковник и е награден с всички ордени за храброст, които се дават в България.

Полковник Димков е и неуморен общественик. През 1924-1925 г., докато служи в Бургас, офицерът организира спасяването и подпомагането на тракийските бежанци в града. През 1933 г. като командир на 21-ва Средногорска дружина в Карлово Димков спасява от събаряне родната къща на Апостола и организира нейното възстановяване. Най-пълно се проявява родолюбивата дейност на полковник Димков по време на кратката му служба във Варна. През 1934–1935 г. е командир на 8-ма дружина на 8-ми Приморски полк. Тук близък му става директорът на варненския музей Карел Шкорпил. Пред него

Димков изразява възторга си от богатата история на региона, но и изненадата си от равнодушието към нея – във Варна няма паметник, свързан с историята на града и доблестта на приморци от 8-ми пехотен полк. Спешно и по негова инициатива в кабинета на кмета инженер Мустаков на 8 октомври 1934 г. е учреден комитет за постройката на парк - мавзолей „Владислав Варненчик“, друг комитет за изграждане на паметник-портал на казармите на 8-ми Приморски полк, трети - за възстановяване на Аспаруховия вал и изграждане на парк около него с два паметника - бюст-паметник на хан Аспарух и паметник на Аспаруховия воин. Офицер Димков е председател и на трите комитета. Той се впуска в начинанието с изключителна енергия. Само за десетина месеца ангажира общинските и военни служби в града, осигурява съдействието на министерствата на образованието и отбраната, представителствата на Полша и Унгария в страната. Полковник Димков учредява и общоградски комитети за подпомагането на строителната дейност на възпоменателните обекти, както и за организиране на мащабни дарителски акции. Включват се варненски индустриалци, общественици, Археологическото дружество, ръководствата на училища, гимназии, патриотични организации, спортни клубове, които подпомагат материално и с труда си изграждането на емблематичните за града места на паметта. Само за десет месеца е проектиран и изграден парк-мавзолеят „Владислав Варненчик“. Разчистен е Аспаруховият вал, а пустеещата местност край него е превърната в красив парк. Жителите на тамошния варненски квартал „Тихина“ са така ентузиазирани от случващото се, че настояват пред общинската управа на града кварталът им да се преименува на „Аспарухово“ - име, което носи и досега. Скулпторите Кирил Шиваров, Кирил Георгиев и Васил Ставрев извайват паметниците на хан Аспарух, Аспаруховия воин и скулптурните фигури на паметника-портал. Усилията на полковник Димков, комитетите, управата и обществеността на град Варна са възнаградени.

През лятото на 1935 г. с тридневни градски тържества са открити парк-мавзолеят „Владислав Варненчик“, паркът и паметниците около Аспаруховия вал. Присъства царското семейство, министри и областни управители, както и официални военни и граждански делегации от България, Полша и Унгария.

Днес паркът-музей „Владислав Варненчик“, паметникът-портал на Осми Приморски полк и паметникът на Аспаруховия воин ни карат да помним и почитаме не само славните епизоди от историята на региона, но и делото на един истински будител, какъвто за нас, варненци, е полковник Петър Димков.

Катерина Раличкова – учител по история и цивилизация

ПРОФИЛ „ОБЩЕСТВЕНИ НАУКИ“ ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА

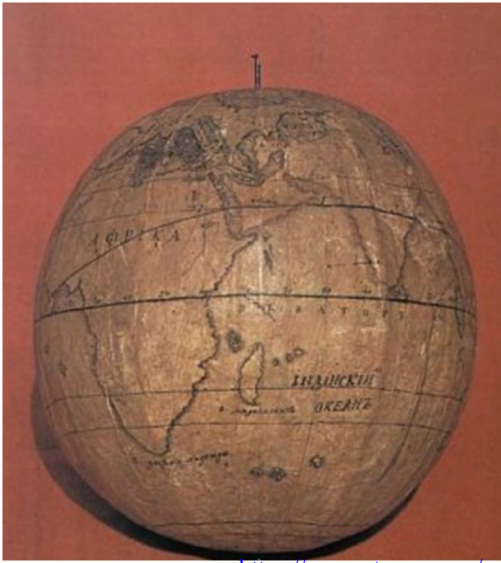
Картографията в България От първите картографи – будители до днес

Картографията датира от древността, защото хората винаги са се опитвали да изобразят света около себе си такъв, какъвто е. Първата карта на българските земи, създадена от българин, е дело на Александър Хаджи Руссет – български картограф и инженер, професор по математика, офицер, книжовник, политически деец.

Първата географска карта на български език се появява през Възраждането преди 170 години от изкусните ръце на родолюбивия бесарабски българин, роден и живял в Молдова – Александър Хаджи Руссет. Тя е отпечатана през 1843 г. в Страсбург и е един от редките и ценни паметници от това време. Създадена, както сам пише в нея авторът „... в ползата на новосоставленото в Русчука словеноболгарско училище...“, тя е озаглавена „Карта на сегашная Болгария, Тракия, Македония и на прилежащите земи“. Отпечатана е в 4 листа и в приблизителен мащаб 1:1 648 000 с „иждивението на г-на Димитрия Хаджи Руссета“, баща или чичо на автора. Тя обхваща земите на Балканския полуостров, части от Мала Азия и Апенинския полуостров.

Картата е чертана, рисувана, писана и литографирана от Александър Хаджи Руссет. Изработена с майсторство и художествен усет, без да е утежнена с излишни надписи, картата е оформена едноцветно, като само границите на държавите и областите са повдигнати с цветен бордюру. Релефът е изобразен с щрихи, придаващи неговата пластичност, но няма отбелязани върхове и котии. Като източник е използвана картата на френския картограф Пиер Лапи „Генерална карта на Европейска Турция“ (Karte generale de la Turquie d'Europe), издадена в Париж през

<https://www.struma.com/>

Смело можем да кажем, че малко хора знаят кой е първият български географски глобус. Той е създаден през 1836 г. за нуждите на първото българско светско училище в Габрово, а негов автор е Неофит Рилски – един от първите български просветители и учители, „патриарх на българските учители и книжовници“ /цит. Константин Иречек/.

Неофит Рилски, чието светско име е Никола Поппетров Бенин, е родом от Банско, произлиза от просветен род. Баща му е бил свещеник и учител.

Днес глобусът се съхранява в църковно-историческия музей на Рилския манастир. Изработен е от дебел картон. Разпределен е на 12 картонени пояси, покрити с хартия. Върху нея са нанасяни очертанията, като е ползвано черно мастило. Очертани са континентите, океаните и повечето от моретата. Държавните граници не са нанесени с

точност.

Континентите са оцветени в черно, зелено и кафяво. Земната ос представлява желязна пръчка, дебела около 2 мм, притисната в двата си края. Отделните 12 сектора, в северния и южния полюс, са залепени с по един книжен пояс, за да се скрият залепените краища на самите пояси.

Глобусът е изработен много фино и много качествено за времето си. И в момента също е в много добро състояние, като само на места хартията е пожълтяла.

Самият глобус йеромонахът използвал и в часовете си по география. Неофит Рилски написал и учебник по география, който също е изложен в оригинал до глобуса в музея на манастира.

Картографията след Освобождението

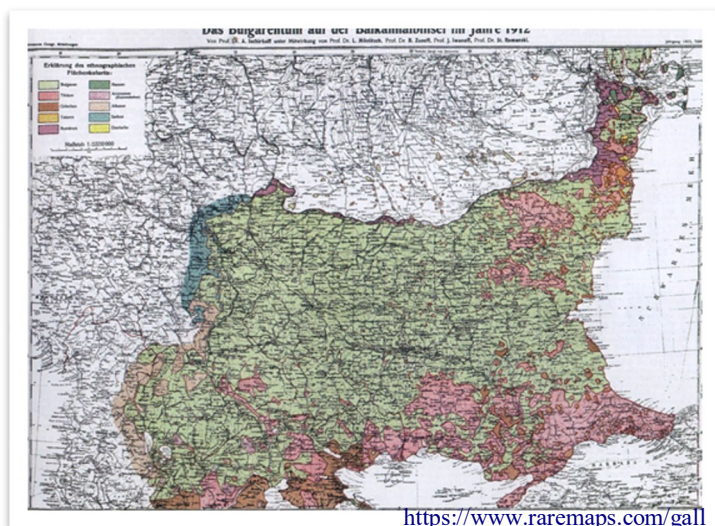

<https://www.gabrovodaily.info>

Освобождението поставя началото на бурното развитие на картографията в България. Създават се множество тематични и военни топографски карти. В началото на XX век възниква българската релефна картография. Първата релефна карта на Княжество България е изработена през далечната 1902 г. Неин автор е българският офицер - генерал-лейтенант Кирил Евтимов Бояджиев. Днес е изложена в Националния музей на образованието – Габрово.

Един от основоположниците на съвременната картография в България е акад. Анастас Иширков – български учен, географ и етнограф. Като университетски преподавател полага основите на почти всички географски дисциплини и направления на географската наука в България.

Днес картографията е не само наука, но и изкуство за пресъздаване на географското пространство. Все повече използваме уеб карти, които са резултат от уеб картографиране. Технологии като Географските информационни системи (ГИС) променят картографията, защото позволяват много различни типове картографски изображения, използващи различни видове данни, да бъдат лесно създавани и манипулирани с компютри. С тяхна помощ картите стават динамични и ни дават интерактивна визуализация за обекти, процеси и явления. Дигиталните

карти ни позволяват да надникнем в миналото, да видим настоящето и да пресъздадем бъдещето.

От 2021 година СУ за ХНИ „Константин Преславски“ – Варна е част от програмата “ГИС в училище” с осигурени ArcGIS лицензи за учебни цели за учениците от профилираните паралелки по география и икономика в 11. и 12. клас. Използвайки световно утвърдената платформа ArcGIS на Esri в различните учебни модули, преподавателите могат да помогнат на учениците да изградят модерни дигитални умения, които отговарят на нуждите на съвременното цифрово общество, като ги подготвят за новите изисквания на висшето образование и успешна кариера.

Изследователски екип: Вероника, Дария, Калия, Стелла, Яница – XII^Б клас

Ръководител: Ивелина Николаева – учител по география и икономика

Щастието

[shastie.com](https://www.shastie.com)

Щастието търсим вечно

Сякаш е нещо далечно

А не се ли крие то в това

Да се радваш както на деня, така и на нощта

Да приемаш всяка тъга с горно вдигната глава

И да знаеш че след злото идва добро

Но дори и злото не е толкова зло

Джулия Неделчева – XII^Б клас

kakvo-e-uspehut.jpg

В днешно време много често чуваме изразите „излез от комфортната си зона“, „предизвиквай се“ и „превъзмогвай себе си“. Но какво всъщност се крие зад тези думи? Не е ли именно това да победиш себе си? Звучи лесно за постигане, но замисляме ли се кои неща ни извисяват?

Когато прочетох за първи път изречението: „Героично е да побеждаваш себе си!“, бях сигурна, че още не съм изпитвала това чувство. Но след това се замислих, че се чувствам свободна, когато се разделям с моите страхове и надхвърлям физическите си възможности и това може би ме е превърнало в герой.

Победих себе си, когато разбрах, че свободата дълбоко в себе си крие независимост. Веднъж усетил вкуса ѝ, човек трудно ли се оставя в ръцете на друг? Свободата се постига, когато спрем да бездействаме, отхвърлим мълчанието и не се съгласяваме безгласно. Тя ни приканва да заобичае бунтаря в себе си.

Победих себе си, когато спрях да се измъчвам, премисляйки всяка загуба и неприятна ситуация. Започнах да сравнявам тези мисли с физически рани и така свикнах да си давам време за преосмисляне на случилото се. Това ме научи да се самоуважавам повече.

Победих себе си, когато започнах да развивам силните си страни, вместо да се съсредоточавам върху това, което не мога. Трудът, който полагах, не остана незабелязан, но по-важното беше, че се почувствах удовлетворена.

Победих себе си, когато съзнанието ми спря да разбира думи като злоба, отмъщение, страдание. Научих се да гледам с усмивка и на трудностите, да съм благодарна, че имам възможността да се изправя срещу тях и да намирам доброто във всеки човек.

Победих себе си, когато се научих да запазвам самообладание в напрегнати ситуации и това ми позволява по-често да рискувам. Няма как да разберем дали ще успеем, без да заложим сигурността си.

Победих себе си, когато се качих за първи път на ски. Гледах стръмния склон, поех дълбоко въздух, краката ми вече трепереха, когато треньорът ми прошепна: „Само 30 секунди смелост...“. Така се научих да се спускам по пистите без страх. Спазих това правило, когато стоях на ръба на една лодка в Гърция и след 30 секунди вече плувах в Бяло море. Месец след това, без да се замислям, скочих в ледените води на река Тара, докато бях на рафтинг със семейството ми. Тези четири думи ми помагат да усещам сладостта от живота и до днес.

Победих себе си, когато се запознах с планината. Успях да се престраша да вървя по ръба, като се наслаждавам на величествеността ѝ. Научих се без страх да влизам в гората, вярно е – губих се много, но и в живота понякога се отклоняваме от правия път. Важното е да намираме изход от всяка ситуация. Горските маратони ми показаха, че човек не може да контролира природата, но притежава безгранични възможности. След като завърших първите си 25 км, не усещах земята под краката си, адреналинът в кръвта ми ме беше издигнал високо. Вече знаех, че съм надхвърлила физическите си възможности и всяка крачка е предпоследна.

Надписът „Малките герои побеждават враговете си, а големите побеждават себе си“ заема главна роля в живота ми. Не се колебая да рискувам и да грабя с пълни шепи от него. Искрено вярвам, че докато сме млади, можем да уловим онзи попътен вятър, който ще ни води право към героични подвизи. Може би нямаме силата да бъдем господари на съдбата си, но това не бива да ни спира да следваме мечтите си. Нека сърцето ни бъде нашият компас по пътя към героизма!

Открийте седемте разлики

Илюстрации: Петър Цветков - XII^и клас

Главоблъсканица

Открийте преходните метали в п,ериодичната система: ванадий, желязо, кадмий, кобалт, манган, мед, молибден, никел, паладий, скандий, сребро, технеций, титан, хром, цинк, цирконий

Скрити цифри: 9 и 0, които правят 90, или елемента торий.

Х	О	П	И	Е	У	Г	Й	Ж	А	У	Я	В	И	И	Ф	Ъ	Я	В
Д	Е	Н	М	О	Л	И	Б	Д	Е	Н	А	О	С	В	Т	Ъ	Е	
А	О	И	И	Д	Н	А	К	С	Д	Б	Е	Н	А	М	С	Е	В	А
П	А	О	Я	Е	С	А	В	О	К	А	Н	А	Е	И	М	А	Н	И
Д	Е	Е	Н	А	Д	И	О	П	Б	Е	Р	Д	А	Д	О	М	А	И
Х	Т	Л	Г	М	Е	Г	Х	Е	Т	А	Ъ	И	Ц	Ж	Р	И	Т	Н
У	Д	О	И	П	Л	Е	К	И	Н	Б	Л	Й	И	Л	Х	Т	И	О
Б	В	И	М	Е	Р	Я	Е	М	З	Ж	С	Т	И	Я	Р	У	Т	К
Я	Д	Р	Р	Т	Ф	С	Р	Е	Б	Р	О	9	С	Д	Е	Р	Т	Р
А	О	С	Ц	В	А	С	К	Е	Т	С	О	З	О	П	А	У	О	И
В	Р	А	И	О	М	Е	Д	Д	Р	Ж	Л	А	Я	Ъ	С	Л	К	Ц
П	Е	М	Н	В	А	Т	Р	Ц	Е	Я	В	О	Я	Л	Е	Т	А	Ж
О	И	О	К	И	И	Ц	Е	Н	Х	Е	Т	Ф	Д	Т	Е	Р	А	П
И	Н	П	Е	Л	Е	Н	Я	А	В	М	Д	А	Р	С	П	Ж	С	Г
З	М	О	Ж	И	Р	А	Х	Н	А	Г	Н	А	М	В	И	О	У	Я

Съставител: Теодора Рангелова - XII^в клас

Редактори на броя: Радостина Иванова, Дарена Маринова, Вероника Окова, Дария Великова, Джулия Неделчева, Калия Окова, Мира Георгиева, Петър Цветков, Стела-Георгина Калчева, Теодора Рангелова, Яница Николова

